עבדי להון נקירותא ומשו בהון אמרי כי חלפי

ישראל הכא נקטלינון ולא הוו ידעי דארון

הוה מסגי קמייהו דישראל והוה ממיד להו

מורי מקמייהו כיון דאתא ארון אדבקו מורי

בהדי הדדי וקטלינון ונחת דמייהו לנחלי

ארנון כי אתו את והב חזו דמא דקא נפיק מביני מורי אתו ואמרי להו לישראל ואמרו

שירה היינו דכתיב יואשד הנחלים אשר

נמה לשָבת ער ונשען לגבול מואב.

אבני אלגביש מאי אבני אלגביש תנא

אבנים שעמדו על גב איש וירדו על גב איש

עמדו על גב איש זה משה דכתיב יוהאיש

משה עניו מאד וכתיב יויחדלו הקולות

והברד ומטר לא נתך ארצה ירדו על גב

איש זה יהושע דכתיב יקח לך את יהושע

בן נון איש אשר רוח בו וכתיב זיהי בנוסם מפני בני ישראל הם במורד בית

חורון וה' השליך עליהם אבנים גדולות.

ובכורות

ג) [בשאלתות פ' וישלח סי' ב"ו אימא דאמר ב"ים

להודות כסדר הנאמר בפסוק עי׳ בערוך ערלבע ותמלא נחת וכלל דבריו דבקרא סדורין מה ששכיח עפי ובגמרא מסדר לפוס הקרובין לסכנה

שכתבו להיפך וע"ע בתוס׳

ה. קדושין מט:], ו) [וע"ע

וכתובות ז: י:], ז) שייך לע"ח, ק) והטכר בירושלמי הביחו

ה [המכר בירושלמי הביא הרא"ש סי' א], ט) [הטונ

מוס׳ הללו בזה"ל וכיון דלא

מפשיטא עבדינן לחומרא הפשיטא עבדינן לחומרא ובעינן תרווייהו], י) [לעיל מ:], כ) [כל זה מוחק

אלא אותם שנעשה להם הנס. וכן כל אדם מברך על ניסו אף על פי

שאינו ניכר מחוך המקום: ארבעה צריכין להודות יורד הים ובו'. ובתהלים לא חשיב יכזה הסדר אלא חשיב הולכי המדבר ראשון דקרא נקט סדר המסוכנין יותר תחלה וגמרא נקט ° המלויין מחלהב: **ואימא** בי עשרה ותרי רבנן. יי וענדי לחומרא ואפילו ליכא תרי רבנן ונהגו העולם לברך אחר שקורא בתורה ודוקא בחולה שנפל למטה אבל חש בראשו או במעיו ואינו מוטל למטה לא. ה"ר יוסף: <u>במ</u>רתן מלאודויי. וא״ת והא אמרינוי ברכה שאין בה מלכות אינה ברכה וי"ל דרב יהודה היה מתלמידי דרב ורב סבר לעיל בפרק כילד מברכין (דף מ:) דלא בעינן אלא הזכרת השם ס (או מלכות ורחמנא היינו מלכות):

אבן שבקש עוג מלך הבשן לזרוק על ישראל גמרא גמירי לה אמר מחנה ישראל כמה הוי תלתא פרסי איזיל ואיעקר מורא בר תלתא פרסי ואישדי עלייהו ואיקטלינהו אזל עקר מורא בר תלתא פרסי ואייתי על רישיה ואייתי קודשא בריך הוא עליה קמצי ונקבוה ונחית בצואריה הוה בעי למשלפה משכי שיניה להאי גיסא ולהאי גיםא ולא מצי למשלפה והיינו דכתיב ישני רשעים שברת וכדר' שמעון בן לקיש 4דא"ר שמעון בן לקיש מאי דכתיב שני רשעים שברת אל תקרי שברת אלא שרבבת ימשה כמה הוה עשר אמות שקיל נרגא בר עשר אמין שוור עשר אמין ומחייה בקרסוליה וקטליה. ואבן שישב עליה משה דכתיב יוידי משה כבדים ויקחו אבן וישימו תחתיו וישב עליה. ואשתו של לום שנאמר יותבם אשתו מאחריו ותהי נציב מלח וחומת יריחו שנבלעה דכתיב יותפול החומה תחתיה בשלמא כולהו נימא אלא אשתו של לום פורענותא הוא דאמר ברוך דיין האמת והא הודאה ושבח קתני אתני על לום ועל אשתו מברכים שתים על אשתו אומר ברוך דיין האמת ועל לום אומר ברוך זוכר את הצדיקים א"ר יוחנן אפילו בשעת כעסו של הקב"ה זוכר את הצדיקים שנאמר ייויהי בשחת אלהים את ערי הככר ויזכור אלהים את אברהם וישלח את לוט מתוך ההפכה וגו': וחומת יריחו שנבלעה: וחומת יריחו נבלעה והא נפלה שנאמר יויהי כשמוע העם את קול השופר ויריעו העם תרועה גדולה ותפול החומה תחתיה כיון דפותיה ורומה כי הדדי נינהו משום הכי אבלעה בלועי אמר רב יהודה אמר רב ייארבעה צריכין להודות יורדי

בבים הכסת. רפוחה היח לו: הים הולכי מדברות ומי שהיה חולה ונתרפא ומי שהיה חבוש בבית האסורים ויצא יורדי הים מגלן דכתיב ייורדי הים באניות וגו' המה ראו מעשי ה' ואומר ויעמד רוח מערה יעלו שמים ירדו תהומות ואומר יחוגו וינועו כשכור ואומר ויצעקו אל ה' בצר להם וממצוקותיהם יוציאם ואומר יקם סערה לדממה ואומר וישמחו כי ישתוקו ואומר יודו לה' חסדו ונפלאותיו לבני אדם הולכי מדברות מנלן דכתיב תעו במדבר בישימון דרך עיר מושב לא מצאו ויצעקו אל ה' וְידריכםְ בדרך ישרה יודו לה' חסדוְ מי שחלה ונתרפא דכתיב אוילים מדרך פשעם ומעונותיהם יתענו כל אוכל תתעב נפשם וגו' ויזעקו אל ה' בצר להם וגו' ישלח דברו וירפאם וגו' יודו לה' חסדו מי שהיה חבוש בבית האסורין מנלן דכתיב יושבי חשך וצלמות וגו' כי המרו אמרי אל וגו' ואומר ויכנע בעמל לבם וגו' ואומר ויזעקו אל ה' בצר להם ואומר יוציאם מחשך וצלמות וגו' ואומר יודו לה' חסדו מאי מברך אמר רב יהודה יברוך גומל חסדים מוכים או אביי אמר וצריך לאודויי קמי עשרה דכתיב יוירוממוהו °בקהל עם וגו' מר זומרא אמר ותרין מינייהו רבנן שנאמר ייובמושב זקנים יהללוהו מתקיף לה רב אשי ואימא כולהו רבנן מי כתיב בקהל זקנים בקהל עם כתיב ואימא "בי עשרה שאר עמא ותרי רבנן קשיא רב יהודה חלש ואתפח על לגביה רב חנא בגדתאה ורבנן אמרי ליה בריך רחמגא דיהבך ניהלן ולא יהבך לעפרא אמר להו "פטרתון יתי מלאודויי והא אמר אביי בעי אודויי באפי עשרה דהוו בי עשרה והא איהו לא קא מודה לא צריך דעני בתרייהו אמן: אמר רב יהודה • שלשה צריכין שימור ואלו הן חולה חתן וכלה במתניתא תנא חולה חיה חתן וכלה ויש אומרים אף אבל יויש אומרים אף תלמידי חכמים בלילה: ואמר רב יהודה שלשה דברים °[המאריך בהן] מאריכין ימיו ושנותיו של אדם המאריך בתפלתו והמאריך על שלחנו והמאריך בבית הכסא והמאריך בתפלתו מעליותא היא והאמר רבי חייא בר אבא א"ר יְוחנן

שאבני אלגביש במורד בית חורון. וה״ה מקום שנפל שם מחנה עבדי להון נקירופה. מערות. מעצרות נחלי ארנון עמק עמוק סנחריב דלא גרע חזקיה מאדם 🕫 המסוים אלא לא חש 🛮 בין ב׳ הרים גבוהים והיו ישראל לריכים לעבור באוחו עמק עשו לפרש לפי שידוע המקום סביב ירושלים. ושוב היה נראה לרבינו אמוריים מערות בלדי ההרים ונחבאו שם: וששו. נחבאו: מסגי. יהודה כיון שאין הנס ידוע ע"פ המקום כי הנך אין מברכין עליו עובר: ממיך טורי. משפיל הרים ומתפשטין זה ללד זה עד

שהעמק שוה: חזו דמא. כשחזרו למקומן: ואשד. ושפך: ההרים חשר געה לשנה ער. ההר שבעבר העמק נטה ונתפשט ללד חברו ההר אשר לנד עבר מואב ושם ארן מוחב ער: שעמדו. בחויר: לח נתך ארלה. לא הגיע לארץ אלא עמדו באויר (א): מחנה ישראל כמה הוי מלחה פרסי. עוג חשב כן בלבו. מחנה ישראל תלתא פרסי דכתיב ובמדבר לג) ויחנו מבית הישימות עד אבל השטים ואמר רבה בר בר חנה לדידי חזי לי ההוא דוכתא והוה תלתא פרסי אורכא ותלתא פרסי פותיא (עירובין פ״ה ד' נה:): קמלי. נמלים: שרבבת. לשון הי אשתרבובי אשתרבוב ירדו וגדלו למטה: משה כמה הוי עשר אמין. שהרי הוא הקים את המשכן (כ) ודרשי׳ הקים את עלמו לקומת המשכן וכתיב ביה עשר אמות אורך הקרש (שמות נו): שוור. קפן למעלה: **בקרסוליה**. קבילי"א בלע"ז: וידי משה כבדים. ואינו יכול לפושטן כל היום אלא אם כן תומכים בזרועותיו ויקחו אבן וישימו מחתיו: תחתיה. משמע במקומה ואי אפשר זו אלא על ידי בליעה: דאמר ברוך דיין האמת. תירולא הוא: זוכר את הלדיקים. שוכר את אברהם: כיון דפותיה ורומה כי הדדי הוו. וחין נפילה ניכרת בה אם לא נבלעה משום הכי אבלעה והוא דרך נפילה לחומה כזו: לריכין להודות. כשיולחין מן הסכנה: וירוממוהו בקהל עם. בסוף פרשת המומור (ם: וחתפת. נתרפא: בגדתאה. שם עירו בגדד היא עיר החשובה שבבבל משחרבה 0 בבל: שימור. מן המזיקין: מולה. שהורע מזלו לפיכך השד מתגרה בו וכן חיה אשה שילדה וכן אבל: חתן וכלה ותלמידי **הכמים.** מקנאתו מתגרה בהם: והמאריך על שלחנו. שמתוך כך

עניים באין ומתפרנסים: והמאריך

מעיין

הגהות הב״ח

(ħ) רש"י ד"ה לא נמך וכו'באויר הס"ד ואח"כ מ"האמר עוג חשב כן בלבו הס"ד מחנה וכו׳ ואח"כ מ"ה תלתא פרכ שראל: (ב) ד"ה משה וכו׳ ישו אל. לפי די הית המים ל הקים את המשכן ויקם משה את המשכן ודרשינן הקים: (ג) ד"ה בתיב הס״ל:

גליון הש"ם

גמ' דכתיב וירוממוהו בקחל עם. וקהל מקרי עשרה כמו שפירש"י בכתובות ז ע"ב ד"ה במקהלות: שם אר"י שלשה בהיכון שמה הייש סיי ללייט סייק ז: שם הייש אף ת"ח. עיי רביט יונה פייק דמסכתין דף ד ע"יב דייה שלמתר: שם ג' דברים שלמתר: שם ג' דברים המאריך בהן מאריכין. עי׳ לעיל מז ע"א ולע"ק ןערש"א נח״6]: תד״ה ארבעה כו' המצוייו תחלה. עי' כיש

הגהות הגר"א

[א] גמ' חסדים טובים (רשום קו על מלות הללו) ונ"ב לחייבים טובות שגמלני כל טוב. רי"ף ורא"ש:

מוסף תוספות

י א. בתוס׳ רי״ש מובא הדברים בזה״ל. שאלו יותר מהולכי מדברות וכן כל אחד מחבירו.

> לעזי רש"י קביליא [קיביל"א].

מוסף רש"י

בקרסוליה. הוא קשר העקנ בקרסוליה. ארבעה צריכין להודות. ולהניא קרכן מודה דכתיב נהו (תהלים קו) ויזכחו זכחי מודה (מנחות עם: כת"), בגדתאה. בעל אגדה, ל"ל שם מקום שהול אגדה, ל"ל שם מקום שהול בכבל ששמו בגדל (יבמות סו:) דמן בגדת כתובות ים עיל שבבבל ושמה בגדת, בפסק סדרו של רב שרירא גאון היא מככת מחד זי.

א מוש"ע או"ח סי' ריח סעיף ח: יב ב מיי' פ"י מהלכות

יות הל' ח סמג עש כז טוש"ע או"ח סי' ריט ס"א:

יג ג מיי׳ שם טוש״ע שם סעיף ב: סעיף ב: יד ד מיי׳ שם טוש״ע שם

תורה אור השלם

ו. וְאֶשֶּׁד הַנְּחָלִים אֲשֶׁר נָטָה לְשֶׁבֶת עָר וְנִשְׁעַן לגבול מואב: במדבר כא טו

במו בו כא טו. 2. וְהָאִישׁ מֹשֶׁה עָנִיוּ מְאֹד מָבּל הָאָדָם אֲשֶׁר עַל פְּנִי הָאָדָמָה: במדבר יב ג 3. וַיַּצֵא מֹשֶׁה מֵעִם פַּרְעֹה את העיר ויפרש כפיו אל אָת הָעָּרוּ הַיְּבְּּוּ שׁ בַּבְּיוּ אֶל יִיְּי נַיַּחְדְּלוּ הַקְּלוֹת וְהַבְּּרְד וּמְטָר לֹא נִתַּךְ אָרְצָד: שמות ט לג 1. וַיֹּאמֶר יִיִ אֶל מֹשֶׁה קַח.

לך את יהושע בן נון איש אָשֶׁר רוּחַ בּוֹ וְסְמַכְּתָּ אֶת זֶּדְךָּ עָלָיו: במדבר כז יח 5. וַיְהִי בְּגָסָם מִפְּנֵי יִשְׂרָאֵל הם במורד בית חורן ויי הִשְׁלִירְ עֲלֵיהֶם אֲבָנִים גִּדֹלוֹת מִן הַשָּׁמֵיִם עַד אָראר בָּן תַּשְּׁבֵּיִם אֲשֶׁר מֵתוּ בְּאַבְנֵי תַּבְּרֶד מֵאֲשֶׁר הָרגוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בָּחָרֶב:

יהושעייא 6. קוּמָה יִיָ הוֹשִׁיעֵנִי אֱלֹהַיּ בִּי הָבִּיתָ אֶת בָּל איְבַי לֶחִי שִׁנֵי רְשָׁעִים שִׁבַּרְתָּ: תהלים ג ח

בַּשְׁמָש: שמת יו יב עָלִיהָ וְאַהָר וְחָוּר תְּמָנָה אָחָר בְּלֵדִיו מִנָּה אָחָר וּמִנָּה אָחָר אָבָן וַיָּשִׁר וְחִוּר תְּמָנָה אָבן וַיִּשְׁר וְבִּיר וְיִנִּשְׁר אָבן וֹיִשְׁר וְבִּיר וְיִבָּיר וּיִבּיר בֹּא יִר וְיִנֹי מֹשְׁר בְּבוֹים וֹיִצְוּוּיי ַבָּכ. וַתַּבֵּט אִשְׁתוֹ מֵאַחֲרָיו ותהי נציב מלח:

יי... רראשיח יוז רו . העם תרועה גדולה ותפל הַוּוּנֶּיר הַיְּינֶּיר הְיַבְּל הְּבְּרוּ הָעִירָה אִישׁ נָגְדּוֹ וַיִּלְבְּרוּ אֶת הָעִיר: יהושע ו כ 10. וְיְהִי בְּשָׁחַת אֱלֹהִים הַכָּכָּר ייי אָב יוּיבְּיּוּ וְיִשְׁכֵּּר אַלהִים אָת אַבְרְהָם וְיִשְׁלֵּח אָת לוֹט מִתּוֹךְ הַהָּפְּכָּה בָּהַפֹּרְ אָת הָעָרִים אֲשֶׁר יָשֶׁב בָּהַן לוֹט:

11. יוֹרִדִי הַיָּם בָּאֲנִיוֹת עשֵי מְלָאכָה בְּמֵים רַבִּים:

עשַ הַּלְּאנֶּיוֹ דְּבַּיִּה וְבָּיִה מּ תהלים קז כג 12. וִירֹמְמוּדוּ בְּקְדֵּל עָם וּבְמוֹשַׁב וְקַנִּים יְהַלְלוּהוּ: תהלים קו לב

רבינו חננאל

ועל לוט מברך ב' א' י"י אלהינו מ' ה' זוכר הצדיקים. ועל אשתו מברך ב' א' י"י אלהינו מ' ה' דיין האמת. אמר רב יהודה ארבעה צריכים להודות. ואילו הן, יורדי הים והולכי ואילו הן, יורדי הים והולכי מדברות וחולה שנתרפא מדברות וחולה שנתרפא שיצא, אילו כולן צריכין לבך בפני עשרה ב' א' י"י אלהינו מ' ה' גומל לחייבים אומרים לו אחרים בריך רחמנא דיהבך לן ולא דמך ב[עפר]א, וענה אחריהם אמן, נפטר מלהודות [ובפני עשרה]. ששה מאריכין ימיו ושנותיו שלאדם המאריך בתפילתו והמאריך על שלחנו והמאריך בבית הכסא. ומקשינן וכי המאריך בתפילתו מעליותא היא, והאמר ר' יוחנן